

CORAZ LEPSZA
WARSZAWA

DZIĘKI TWOIM OPINIOM

Jakie działania lokalne w kamienicy na Markowskiej 16?

Raport z konsultacji społecznych

O co pytaliśmy?

Warszawa

O co pytaliśmy?

Synergia to miejsce zrealizowane w kamienicy pod adresem Markowska 16 w ramach warszawskiego Zintegrowanego Programu Rewitalizacji. Jej działalność ma poprawić dostępność oferty edukacyjnej, sportowej, naukowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży. Będzie też sprzyjać wyrównywaniu szans i wzmacnianiu więzi sąsiedzkich i międzypokoleniowych. Koncepcja ta odpowiada na potrzeby i pomysły osób mieszkających na Pradze-Północ, przedstawione w raporcie z warsztatów dotyczących Programu Rewitalizacji i badaniu „Praska Mapa Marzeń”.

Ulotki z konsultacji społecznych, fot. FabLab Kamera Akcja!

O co pytaliśmy?

W 2020 zakończyliśmy I etap inwestycji polegający na odtworzeniu dawnej kamienicy w stanie surowym otwartym, obejmującym konstrukcję i więźbę dachową wraz z poszyciem.

W tym roku kończymy II etap prac polegający na pełnym wykończeniu elewacji, wnętrza i dziedzińca. Miejsce będzie przyjazne i dostępne dla osób z niepełnosprawnościami i w starszym wieku. W budynku znajdą się windy dostosowane do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym z dysfunkcją wzroku i słuchu.

Spotkanie w Pałacyku Konopackiego, fot. FabLab Kamera Akcja!

O co pytaliśmy?

Powierzchnia blisko 2,5 tys. m² pozwoliła na zaprojektowanie na Markowskiej 16 ciekawej przestrzeni do spotkań, lokalnych inicjatyw, działań na rzecz najbliższego otoczenia oraz miejsca do rozwoju pasji dzieci i młodzieży.

Interesowało nas, w jaki sposób mieszkańcy Pragi-Północ chcieliby korzystać z takiej przestrzeni. Podczas konsultacji pytaliśmy:

- Co chciałbyś/chciałabyś tu robić?
- Jakie wydarzenie mógłbyś/mogłabyś współtworzyć/prowodzić?
- W jaki sposób chciałbyś/chciałabyś być informowany/a o działaniach lokalnych na Markowskiej 16?

Punkt konsultacyjny w parku Praskim, fot. FabLab Kamera Akcja!

Jak pytaliśmy?

Spotykaliśmy się z sąsiadami przy wózku konsultacyjnym na ulicy Markowskiej i Ząbkowskiej. Kolejnym elementem rozmów był punkt konsultacyjny w Parku Praskim z przestrzenią do zabawy dla dzieci.

Następnie odbyło się spotkanie z mieszkańcami w Pałacyku Konopackiego oraz trzygodzinny warsztat w Teatrze Baj.

Na stronie konsultacje.um.warszawa.pl zbieraliśmy również opinie za pośrednictwem formularza on-line.

Rozmowa w Pałacyku Konopackiego, fot. FabLab Kamera Akcja!

Historia miejsca

Przedwojenna kamienica przy ulicy Markowskiej 16 była zagrożona katastrofą budowlaną już w 2013 roku. Wówczas, w trybie awaryjnym, wykwaterowano wszystkich jej mieszkańców, budynek został wyłączony z użytkowania i zabezpieczony tymczasową konstrukcją stalową spinającą ściany zewnętrzne. Ze względu na duże odchylenie ściany frontowej od pionu, pęknięcia ścian oraz stropów, już od 2009 roku prowadzony był monitoring geodezyjny budynku. Od tamtego czasu wykonano szereg ekspertyz konstrukcyjnych oraz projektów dodatkowych konstrukcji zabezpieczających ściany sąsiedniego budynku oraz samej kamienicy.

Stan kamienicy w 2013 roku, fot. m.st. Warszawa

Historia miejsca

Wszystkie opracowania wskazywały na bardzo zły stan techniczny kamienicy oraz dużą degradację materiałów, z których została wykonana. Zużycie techniczne obiektu wynikało także z jego wieku, trwałości zastosowanych materiałów oraz jakości wykonania. Konieczne było całkowite odtworzenie konstrukcji, stąd podjęto decyzję o rozbiórce, która rozpoczęła się pod koniec 2018 roku. Prace prowadzone były od górnych kondygnacji, ręcznie, przez wykwalifikowaną ekipę budowlaną. Następnie szczegółowo odtworzono kamienicę w jej historycznym kształcie, a najlepiej zachowaną część oryginalnej cegły wykorzystano w odbudowie wewnątrz.

Kamienica po odtworzeniu, fot. m.st. Warszawa

Historia miejsca

Kamienica przy Markowskiej 16 została odtworzona z najwyższą dbałością o jej pierwotny kształt i wygląd zewnętrzny. Dołożono starań o zachowanie niezmięzionej bryły historycznego budynku, jego elewacji oraz dachu.

Szkielet budynku został wykonany w technologii żelbetowej, ściany działowe oraz wypełniające z cegły, a więźba dachowa została rozebrana i odtworzona w tej samej konstrukcji, co historyczna. Przed rozpoczęciem prac trzeba było wzmocnić także fundamenty sąsiednich budynków.

Wewnętrzna ściana kamienicy wykonana z zabytkowej cegły, fot. m.st. Warszawa

Kalendarium

Warszawa

Kalendarium

- start konsultacji społecznych | 25 września 2023
- wózek konsultacyjny na ulicy Markowskiej i Ząbkowskiej | 25 września (poniedziałek), 13 – 17
- punkt konsultacyjny w parku Praskim przy rzeźbie "Żyrafy" | 26 września (wtorek), 15 – 19
- wózek konsultacyjny na ulicy Markowskiej i Ząbkowskiej | 28 września 2023 (czwartek), 10 – 15
- spotkanie w Pałacyku Konopackiego | 30 września (sobota), 15 – 17
- wózek konsultacyjny na ulicy Markowskiej i Ząbkowskiej | 6 października (piątek), 15 – 19
- spotkanie warsztatowe w Teatrze Baj | 13 października (piątek), 17 – 20
- przesyłanie opinii przez formularz online | od 25 września do 13 października
- zakończenie konsultacji społecznych | 13 października 2023

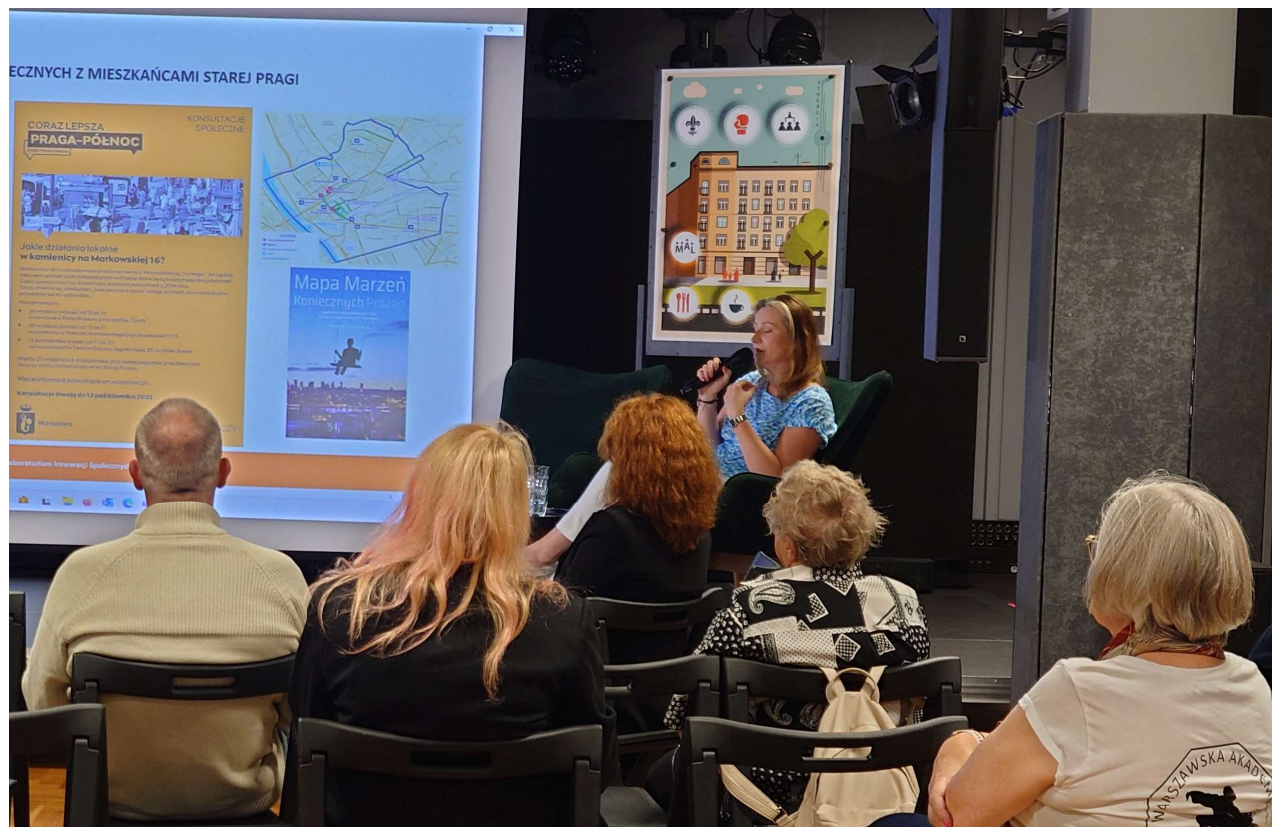
Co usłyszeliśmy?

Warszawa

Uczestnicy

W konsultacjach społecznych wzięło udział w sumie 140 osób. Głównie byli to mieszkańcy okolicznych kamienic i osiedli, sąsiedzi budynku, którzy doskonale znają historię miejsca oraz okoliczne problemy. W trakcie pracy w terenie poznaliśmy kilkanaście osób z lokalnego otoczenia, które wyraziły chęć współtworzenia tego miejsca. Poznaliśmy wielu prężnie działających na rzecz lokalnych tradycji w organizacjach pozarządowych i grupach nieformalnych, a także lokalnych przedsiębiorców.

Spotkanie w Pałacyku Konopackiego, fot. FabLab Kamera Akcja!

Uczestnicy

W konsultacjach społecznych wzięli udział m.in. reprezentanci:

- Praskiego Stowarzyszenia Mieszkańców "Michałów"
- Domu Sąsiedzkiego "Moje Szmulki"
- Warszawskiej Akademii Tai Chi i Lok Hup
- Fundacji „Armia Spokoju”
- Stowarzyszenia „Porozumienie dla Pragi”
- Muzeum Azji i Pacyfiku
- Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
- Towarzystwa Przyjaciół Warszawy – Oddział Praga
- Grupy Klubu Historycznego Stara Praga
- Stowarzyszenia „Otwarte Drzwi”
- Rady Seniorów Dzielnicy Praga-Północ
- Stowarzyszenia „Dwie Kreski”
- Fundacji „Zmiana”
- Dzielnicowej Komisji Dialogu Społecznego Praga-Północ

Punkt konsultacyjny w Parku Praskim, fot. FabLab Kamera Akcja!

Spotkanie w Pałacyku Konopackiego, fot. FabLab Kamera Akcja!

Opinie i pomysły – lokalizacja i sąsiedztwo

Okolice Markowskiej 16 to obszar posiadający dobre zaplecze usługowe – wielu mieszkańców zwracało uwagę, że posiada wszystko, co potrzeba do życia w swojej okolicy. To, co mogłoby się pojawić, to większy udział zawodów rzemieślniczych, takich jak: kaletnik, szewc czy krawiec.

Wiele osób zauważyło, że okolica bardzo pręźnie się rozwija. Powstało Centrum Praskie Koneser, budowane są nowe budynki. Jednocześnie trudno nie zauważyć negatywnych zjawisk społecznych występujących na tym obszarze.

Zwrócono uwagę, że przestrzeń publiczna jest dewastowana przez dzieci, młodzież i dorosłych. Brakuje interwencji policji.

Wiele osób obawia się, że wnętrze lub podwórko Synergii zostanie zniszczone przez osoby nie doceniające roli tej instytucji.

Opinie i pomysły – lokalizacja i sąsiedztwo

Podwórko

Mieszkańcy kamienic bezpośrednio sąsiadujących z Markowską 16 pytali, czy podwórko będzie grodzone czy otwarte. Zdaniem większości podwórko należy zamknąć i objąć monitoringiem. Część osób zwróciła uwagę na nowe wiaty śmietnikowe, które pojawiły się podczas odtwarzania kamienicy. Sygnalizowano, że wiaty powinny być zamykane na klucz i wyraźnie oznakowane numerami budynków, do których będą przydzielone. Sąsiedzi Markowskiej 16 chcieliby podniesienia estetyki oraz uporządkowania przestrzeni całego kwartału podwórka jako terenu zielonego - z miejscami do parkowania, małą architekturą i placem zabaw dla dzieci - wspólnego dla użytkowników Markowskiej 16, mieszkańców Markowskiej 12 i 14 oraz Żąbkowskiej 36, 38 i 40. W ich opinii zaprojektowanie i budowa wspólnego dla sąsiadów Markowskiej 16 podwórza powinny być realizowane w ścisłej kooperacji tutejszych wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych. Mieszkańcy wykazywali też chęć wspólnego sadzenia roślin, połączonego z piknikiem sąsiedzkim.

Kamienica po odtworzeniu, fot. m.st. Warszawa

Opinie i pomysły – lokalizacja i sąsiedztwo

Skwer przy Centrum Praskim Koneser na Markowskiej

W okolicy brakuje przyjaznej przestrzeni publicznej. Najbliższy park znajduje się daleko, a okoliczna zabudowa jest bardzo gęsta. Sąsiedzi posiadają psy, które często są wyprowadzane na lokalne skwery. Wiele osób pamięta konsultacje społeczne mające na celu zagospodarowanie skweru przy Centrum Praskim Koneser na rogu ulic Markowskiej i Ząbkowskiej z przeznaczeniem na park dla mieszkańców. Czekają na realizację tego pomysłu i chcieliby, żeby część wydarzeń Synergii odbywała się również na terenie nowego skweru przy Centrum Praskim Koneser. Zaproponowano kilka pomysłów na jego wykorzystanie: miejsce realizacji gier miejskich, poprowadzenie jadłodzielni, zajęć z behawiorystki psów, ukoronowania działañ sąsiedzkich, np. poprzez koncerty, pikniki, święta ulicy Markowskiej, gry plenerowe.

„Drzewo Marzeń” w punkcie konsultacyjnym w Parku Praskim, fot. FabLab Kamera Akcja!

Opinie i pomysły – parter kamienicy

Wnętrze kamienicy

Podczas rozmów wiele osób zwracało uwagę na lokalizację poszczególnych usług w kamienicy. Pozytywnie jest postrzegana lokalizacja kawiarni na parterze. Na parterze przydałoby się również miejsce o charakterze powitalnym z informacjami o działaniach realizowanych w kamienicy.

U niektórych mieszkańców pewne wątpliwości wzbudzało zlokalizowanie na 1. piętrze usług gastronomicznych i Miejsca Aktywności Lokalnej. Twierdzono, że lokalizacja tych usług na 1. piętrze może wpłynąć na liczbę osób odwiedzających.

Argumentowano, że mogą być nieprzystępne i wymagające włożenia dodatkowej energii w kampanię promocyjną oraz jakość usług, żeby zniwelować wysiłek wejścia do wnętrza budynku.

FabLab Kamera Akcja!

Coraz więcej osób zajmuje się przygotowaniem różnych materiałów wizualnych na telefonach, dlatego poznaliśmy różne osoby, które chciałyby nauczyć się pod okiem specjalisty obróbki filmów, tworzenia podcastów lub materiałów promocyjnych.

Miejsce zaintrygowało osoby w różnym wieku, jednak przeważnie ludzi młodych. Zasugerowano, żeby stworzyć pokój do nagrań (studio) do wynajmowania na godziny dla osób, które tworzą podcasty, mają ważne spotkania on-line lub dla młodych twórców muzyki.

Opinie i pomysły – parter kamienicy

Klubokawiarnia

Pomysł stworzenia klubokawiarni w kamienicy został przyjęty z entuzjazmem. Wiele osób chciałoby w tym miejscu nie tylko wypić dobrą kawę w przystępnej cenie, ale też stworzyć tymczasową wystawę lub popracować. Wspomniano również o ofercie dla dzieci wraz z kącikiem zabaw. Wystrój powinien być bezpretensjonalny, a w wyposażeniu chętnie widzianoby stół bilardowy lub do gry w piłkarzyki. W klubokawiarni mogłyby odbywać się wymiany książek. Klubokawiarnia to też miejsce do promocji wydarzeń w kamienicy – w formie plakatów informacyjnych w witrynach i ulotek.

Lokale użytkowe

Mieszkańcy podkreślali, że mają w swojej okolicy wiele potrzebnych usług, więc niezbyt często sugerowali nowe pomysły na biznes. W najbliższym otoczeniu brakuje im jednak:

- usług rzemieślniczych (kaletnik, szewc, krawiec),
- usługi druku/xero – ze zwróceniem uwagi na dostępność usługi w weekend i w dni powszednie w godzinach wieczornych,
- punktu drobnych napraw,
- sklepu rybnego lub z żywnością na wagę (kasze, mąki itd.) lub typu Żabka czy Rossmann,
- piekarni.

Zaproponowano, by lokale miały obniżony czynsz w zamian za wartość dodaną dla społeczności praskiej, np. raz w miesiącu mogłyby oferować bezpłatne warsztaty w Miejscu Aktywności Lokalnej.

Opinie i pomysły – pierwsze piętro

Usługi gastronomiczne

Miejsce wywołujące różne emocje. Z jednej strony cieszy fakt uzupełnienia oferty Synergii o dobre i tanie posiłki. Z drugiej strony zastanawiano się, jak utrzyma się lokal, który znajduje się na 1. piętrze.

Najczęściej sugerowanym przez mieszkańców określeniem miejsca z dobrymi posiłkami w przystępnej cenie był „bar mleczny”. Jednak podkreślano, że określenia „kantyna”, „domowa kuchnia”, „stołówka”, „bar”, „bistro” lub „jadłodajnia” nie mają znaczenia. Liczy się nazwa własna (proponowano np. „Swobodna”, „Karmnik”) i dobra jakość jedzenia.

Niektórzy obawiają się, że to miejsce nie będzie długo funkcjonować i warto w tym miejscu pomyśleć o innej funkcji – o charakterze warsztatów kulinarnych. Pojawiały się pytania, jak miejsce miałyby się różnić od oferty kulinarnej, która jest np. na ulicy Żąbkowskiej.

Punkt Dziennego Opiekuna dla dzieci do lat 3

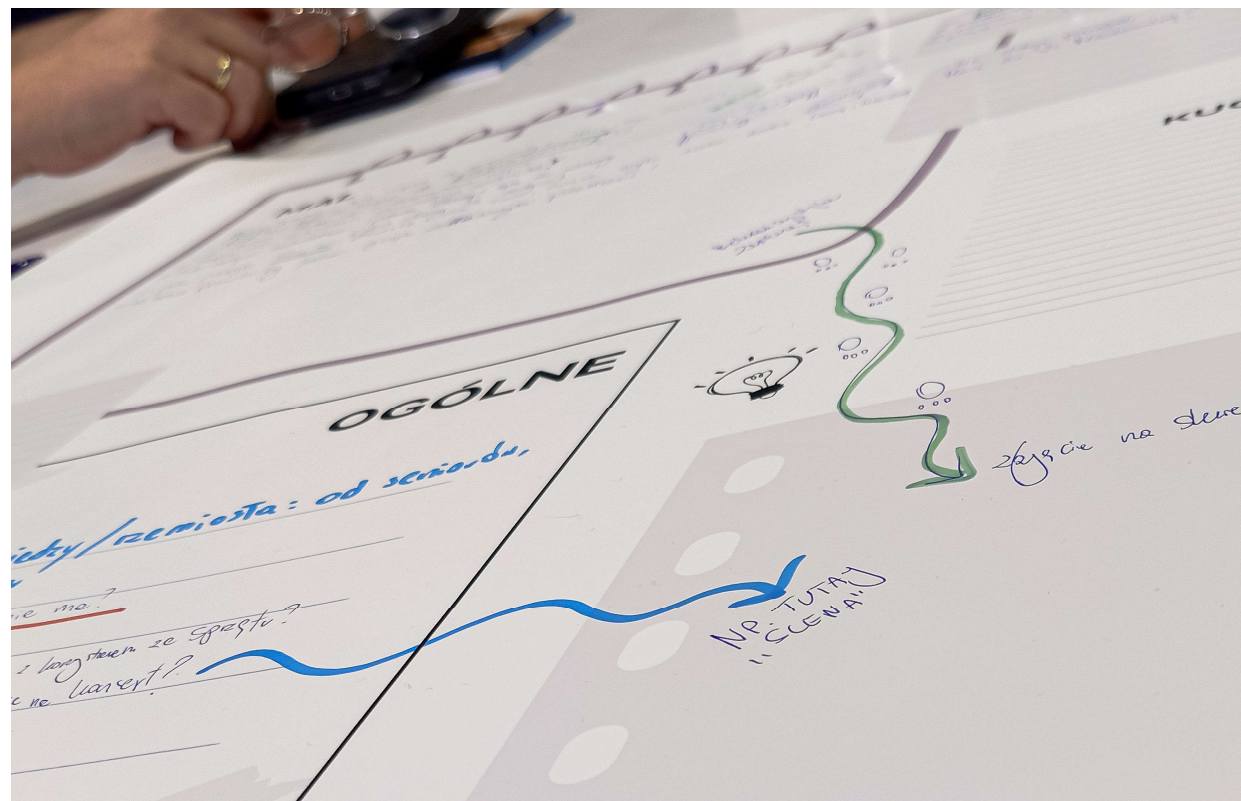
Zdaniem wielu mieszkańców kamienica na Markowskiej 16 jest dobrym miejscem na funkcjonowanie dziennego opiekuna dla dzieci do lat 3. Taka usługa opiekuńcza dla najmłodszych jest tu potrzebna, żeby rodzice mogli zostawić swoje pociechy pod profesjonalną opieką na godzinę lub dłużej.

Opinie i pomysły – pierwsze piętro

Miejsce Aktywności Lokalnej

Rozmówcy stwierdzili, że MAL powinien odpowiadać na potrzeby różnych grup wiekowych: dzieci i młodzieży, osób w starszym wieku lub wieku produkcyjnym. Może być przestrzenią zajęć dla osób starszych odwiedzających Dom Dziennego Pobytu przy ulicy Brzeskiej.

Zaproszenie do kamienicy młodzieży może okazać się wyzwaniem. Wskazywano, że zachętą mogłoby być wydzielenie w Synergii autonomicznej przestrzeni dla młodych ludzi, urządzonej i zarządzanej przez nich samych.

Zdjęcie planszy uzupełnianej podczas warsztatów konsultacyjnych, fot. FabLab Kamera Akcja!

Opinie i pomysły – pierwsze piętro

MAL nie może być miejscem „dla wtajemniczonych”. Mieszkańcy zwrócili uwagę, że MAL mogłoby początkowo pełnić funkcję domu kultury, ale z czasem powinno się je oddawać w ręce mieszkańców i aktywnych instytucji.

Wśród pomysłów mieszkańców na działania w MAL znalazły się między innymi:

- swobodne aktywności sąsiedzkie – wspólne picie herbaty i rozmawianie, poznawanie siebie nawzajem,
- wykłady – dotyczące Pragi, wychowania, relacji, opieki nad zwierzętami,
- warsztaty – rzemieślnicze (w szczególności ceramika i garncarstwo), kulinarne, sensoryczne, plastyczne,

- klub dyskusyjny – dot. książek, filmów,
- nauka gry – w brydża, planszówki,
- aktywności międzypokoleniowe – wspólne czytanie, gry rywalizacyjne.

Mieszkańcy wyrażali chęć zaangażowania się w prowadzenie różnorodnych zajęć, np. wykładów historycznych, warsztatów z programowania, rysowania, tworzenia kolaży. Jeden z lokalnych artystów zaproponował stworzenie wspólnie z młodzieżą muralu na terenie podwórka.

Więcej pomysłów dotyczących aktywności przedstawionych jest w załącznikach do raportu.

Opinie i pomysły – pierwsze piętro

Wyposażenie

Idealne Miejsce Aktywności Lokalnej to według mieszkańców przestrzeń przyjazna, sąsiedzka, zachęcająca do korzystania z niej. Odzwierciedla to również zapotrzebowanie rozmówców w podstawowe domowe sprzęty i meble. Mieszkańcy najczęściej wymieniali stół jako wyposażenie podstawowe, a poza tym krzesła, pufy, kanapy. Pojawił się pomysł na meble z drugiego obiegu. Według rozmówców przydatny tu będzie rzutnik - na projekcje filmowe lub wykłady.

Ważne, by w MAL-u była możliwość napicia się dobrej kawy z ekspresu. Dałoby to też możliwości edukacji o kawie.

Potrzebna byłaby kuchnia z piekarnikiem. Dobrym pomysłem byłaby też możliwość zrobienia wydruku lub kserokopii.

W rozmowach zwracano uwagę na kwestie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i dla dzieci. Proponowano zorganizowanie w MAL sali dla najmłodszych z ofertą gordonków lub zajęć sensorycznych. Potrzebna byłaby przestrzeń do cichej biurowej pracy – indywidualnej lub wspólnej - oraz możliwość skorzystania z laptopa.

W wyposażeniu MAL-u powinny się znaleźć:

- planszówki i gry karciane,
- książki,
- bieżąca prasa,
- kwiaty tworzące klimat,
- akwarium.

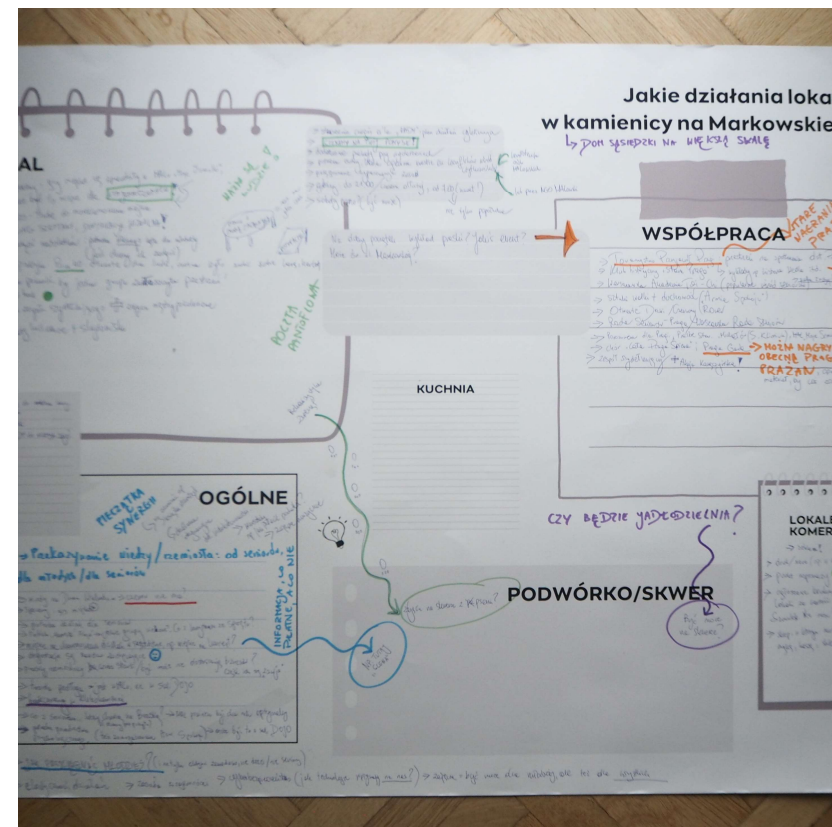
Miejsce powinno być przytulne, funkcjonalne, ładne.

Opinie i pomysły – zasady w MAL

Ogólne zasady działania MAL

Poniżej prezentujemy zestaw pomysłów o organizacji działania MAL:

- postulowano stworzenie „rady MAL-u”,
- godziny działania MAL-u nie powinny się ograniczać do popołudniowych. Sugerowano nawet otwieranie o 7 rano, a zamykanie o 21. Zwrócono też uwagę na elastyczność godzin otwarcia, np. w przypadku ważnych wydarzeń, spontanicznych spotkań sąsiadów na wspólne oglądanie meczy,
- z jednej strony podkreślano potrzebę stworzenia planu działań cyklicznych, z drugiej zwracano uwagę na elastyczność działań i harmonogramu,
- podczas organizacji wydarzeń warto pomyśleć o dodatkowej promocji plakatowej.

Zdjęcie planszy uzupełnianej podczas warsztatów konsultacyjnych, fot. Synergia

Opinie i pomysły – zasady w MAL

Nazwa MAL

Poniżej prezentujemy pomysły na nazwę:

- zMALuj coś na Pradze,
- Praska Spójnia,
- Wygodnie na Markowskiej,
- Na rogu,
- Tylko Praga,
- Dwa potworki – Szmulek i Szmulka,
- Uśmiechnij się, jutro będzie lepiej,
- Sami swoi,
- Naprzeciwko,
- Ferajna,
- Praskie Centrum Rozwoju Człowieka.

Wiele osób twierdziło jednak, że nie ma sensu wydzielać tej przestrzeni nazwą. Cała kamienica może nazywać się Synergia, natomiast jej poziomy mogą mieć umowne nazwy, żeby lepiej organizować się pomiędzy piętrami. Warto wykorzystać synonimy „synergii” - to słowo zdaniem niektórych jest skomplikowane.

Zaproponowano też skorzystanie z nazwy „Moje Szmulki”, która jest znana i ma już swoją renomę.

Opinie i pomysły – drugie piętro

Placówka Wsparcia Dziennego (ognisko wychowawcze)

Wiele osób ucieszyła wiadomość o lokalizacji ogniska wychowawczego dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym na drugim piętrze. Sugerowali, że profesjonalne kadry mogłyby w tym miejscu organizować szkolenia lub pogadanki na temat problemów wychowawczych dzieci i młodzieży. Wielu rodziców wyraziło nadzieję, że ich dziecko skorzysta z usług logopedy, pedagoga lub psychologa.

Punkt konsultacyjny w parku Praskim, fot. FabLab Kamera Akcja!

Opinie i pomysły – trzecie piętro

Sala konferencyjna

Część osób wyobraża sobie w tej przestrzeni interesujące pogawędki oraz warsztaty. Inni chcieliby, żeby zebrania sąsiednich wspólnot mieszkaniowych odbywały się w wygodnych warunkach. Sala ta może też zamieniać się w teatr oraz przestrzeń do debat organizowanych przez władze miasta.

Sala DOJO

W sąsiednim Centrum Praskim Koneser funkcjonuje siłownia, jednak uczestnicy konsultacji nie korzystają z tego miejsca. Sala sportowa to idealna przestrzeń dla młodzieży nie mającej takiego miejsca na pobliskich osiedlach.

Mieszkańcy wyrażali też dużą potrzebę organizowania zajęć sportowych dla kobiet oraz osób starszych. Zgłaszano propozycje następujących form aktywności fizycznej:

- sztuki walki – tai chi, karate, judo, boks dla kobiet, samoobrona dla kobiet, zapasy, mma, kick boxing,
- zdrowotne – korektywa, zdrowy kręgosłup, pilates, rehabilitacja kolan, ćwiczenia na mięśnie dna miednicy, fizjoterapia, mobility,
- inne formy ruchu – gimnastyka, taniec, akrobatyka, cheerleaderki, pole dance, impro dance,
- wyciszenie – joga, medytacja.

Opinie i pomysły – czwarte piętro

Harcówka

Miejsce, które jest niewielkie, ale jego funkcjonowanie można powiązać z działaniami na podwórku Markowskiej 16 oraz na skwerze przy Centrum Praskim Koneser. Ważna jest przestrzeń do magazynowania rzeczy harcerzy. Informacje na temat funkcjonalności tego miejsca traktowano neutralnie. Rozmówcy dopuszczaliby również przeznaczenie go np. na powierzchnię dla organizacji pozarządowych.

FabLab

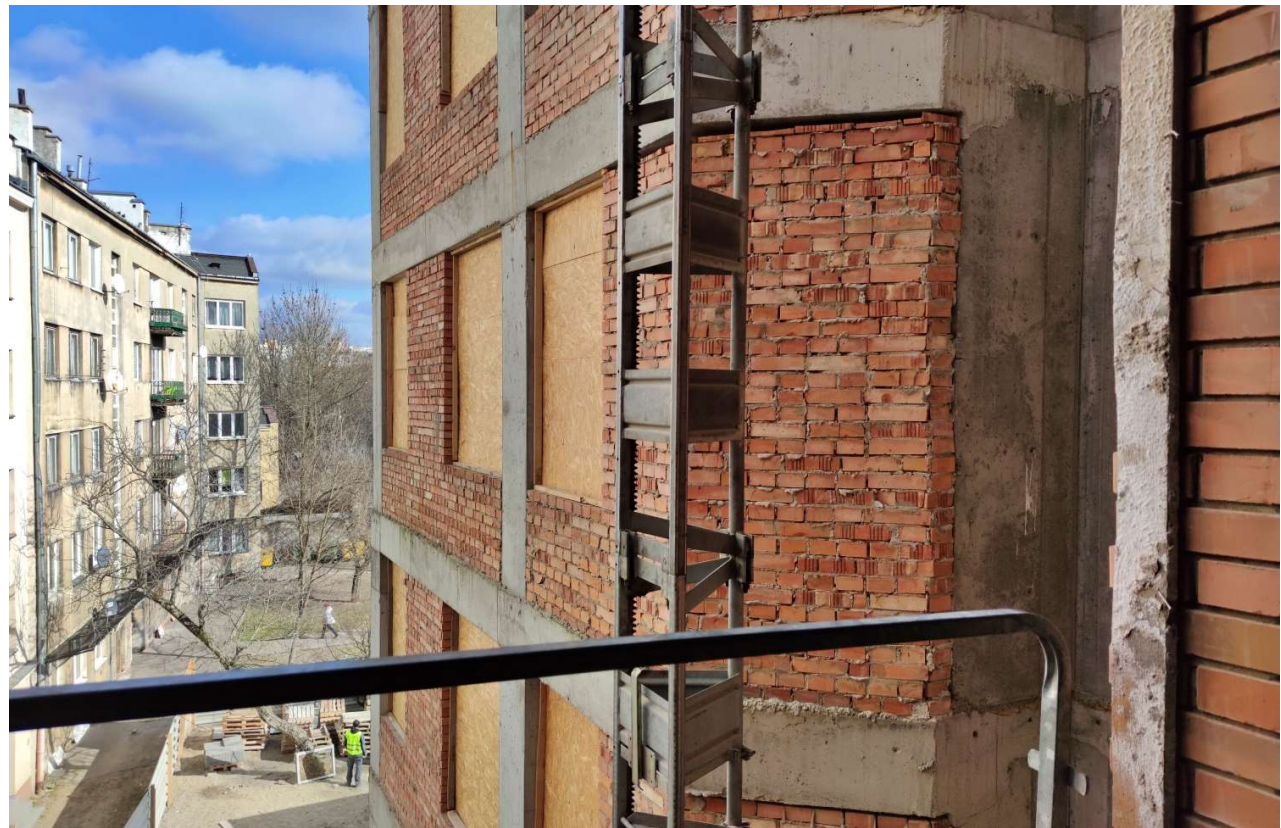
Miejsce, które bardzo ekscytowało dzieci i młodzież, liczące na możliwość robienia tu eksperymentów i brudzenia rąk, czyli tego, czego nie mogą robić w domu. Z kolei kobiety wyrażały bardzo duże zainteresowanie pracami, które kiedyś uznawano za typowo męskie, np. stolarką, naprawami. Mężczyźni wykazywali chęć uczestniczenia w zajęciach z majsterkowania lub modelarstwa. Dla wielu osób nazwa FabLab to miejsce, gdzie można lepić w glinie lub są organizowane niepowtarzalne warsztaty, np. robienia mydła. Inni stwierdzili, że to miejsce, gdzie mogą też się odbywać robótki ręczne lub zajęcia plastyczne. Ważnym wyposażeniem powinny tu być sztalugi, stoły do pracy brudnej i dobre światło. Zastanawiano się, gdzie można robić wystawy prac tworzonych w tej przestrzeni.

Opinie i pomysły dotyczące kamienicy

Inne przeznaczenie kamienicy

Podczas konsultacji poznaliśmy też dawnych mieszkańców kamienicy, którzy deklarują chęć odwiedzenia kamienicy. Są ciekawi zmian, jakie zaszły w jej wnętrzu. Cieszą się, że budynek odzwierciedla przedwojenną kamienicę.

Rozmawialiśmy również z grupą osób, którym nie podobał się pomysł stworzenia w tym miejscu Synergii. Podnoszono problem niewystarczającej liczby mieszkań komunalnych w dzielnicy.

Kamienica w trakcie odbudowy, fot. m.st. Warszawy

Opinie i pomysły dotyczące kamienicy

Otwarcie kamienicy

Bardzo ważne wydarzenie, na które czekają w szczególności sąsiedzi kamienicy. Wiele osób wyobraża sobie, że otwarcie kamienicy będzie huczne i zorganizowane nie tylko wewnątrz budynku, ale też na podwórku Markowskiej 16 i na skwerze przy Centrum Praskim Koneser. Otwarcie może zapoczątkować cykliczne święto ulicy. Wiele osób w tym kontekście przywoływało coroczne święto ulicy Żąbkowskiej.

Proponowano: koncert, wspólne gotowanie, tańce, wykłady o tradycjach praskich, wydarzenia dla różnych grup wiekowych, ogłoszenie konkursu na mural od strony podwórka.

Promocja i komunikacja

Podczas konsultacji społecznych zadawaliśmy pytania dotyczące skutecznego informowania o działaniach Synergii. Wiele osób stwierdziło, że dobrze sprawdziły się duże plakaty w witrynach kamienicy informujące o konsultacjach. Inni wskazywali miejsca w okolicy skrzyżowania, gdzie mogłyby znajdować się tablica informacyjna. Dobrze, by raz na jakiś czas tuż przy Synergii rozstawiono stolik, przy którym siedziałyby osoba zachęcająca przechodniów do korzystania z oferty kamienicy i rozmawiająca z mieszkańcami. Mieszkańcy zwrócili uwagę na moc marketingu szeptanego i poczty pantoflowej oraz na potrzebę dobrej identyfikacji wizualnej. W tym kontekście pojawił się też pomysł zrobienia unikalnej pieczętki MAL lub Synergii.

Opinie i pomysły dotyczące kamienicy

Wskazywano również na promocję działań Synergii za pomocą:

- newslettera,
- mailingu,
- ulotek i plakatów: w szkołach, w lokalnych usługach, na bazarze Różyckiego,
- social mediów: grupy na Facebooku, Instagram,
- SMS (dla seniorów, ale też sms z systemu miejskiego, podobnie jak alerty),
- reklam przed drzwiami wejściowymi, np. potykacz,
- strony internetowej Synergii z interaktywnym kalendarzem,
- wsparcia władz dzielnicy w tym z wykorzystaniem internetowych stron dzielnicowych.

Inne nowatorskie podejścia

Poniżej prezentujemy jednostkowe pomysły, które pojawiły się podczas konsultacji:

- możliwość stworzenia informacji turystycznej zamiast jednego z komercyjnych lokali na parterze,
- przeniesienie recepcji z pierwszego piętra do jednego z lokali komercyjnych na parterze w celu zadbania o kontakt z mieszkańcami z poziomu ulicy,
- przeniesienie MAL lub usług gastronomicznych na poziom parteru.

Wnioski i rekomendacje

Warszawa

Wnioski

Podczas konsultacji zebraliśmy wiele pomysłów oraz potrzeb mieszkańców Pragi-Północ. Prażanie są mocno związani ze swoją dzielnicą. Widzą problemy w niej występujące, ale też wiele zalet, jak dostępność ważnych na co dzień usług, niepowtarzalny klimat oraz znajomości sąsiedzkie. Mieszkańcy zwracają uwagę na potrzebę prowadzenia tu działań ważnych z punktu widzenia osób starszych, dzieci, młodzieży oraz na dostosowanie oferty spędzania czasu w Synergii do potrzeb poszczególnych grup wiekowych – zarówno, jeśli chodzi o pomysły realizowane w Miejscu Aktywności Lokalnej, jak i FabLab’ach czy innych przestrzeniach. Część propozycji działań się powtarza, wskazując dzięki temu obszar i kierunek ofert, z jakimi władze dzielnicy powinny wyjść do mieszkańców.

Fototapeta w holu Synergii ze zdjęciem rowerzysty na ulicy Ząbkowskiej, autor: Zbyszko Siemaszko, 1963, z zasobów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Rekomendacje

Kamienica Synergii wraz z podwórką i skwerem przy Centrum Praskim Koneser powinny być zintegrowane w swoich działaniach. Przestrzeń poza budynkiem powinny być kojarzone z funkcjonowaniem Synergii.

Należy wykorzystać obecny potencjał wśród aktywnych mieszkańców, którzy chcieliby się zaangażować w działalność Miejsca Aktywności Lokalnej. Zasadne będzie rozwijanie networkingu oraz włączenie sąsiadów w tworzenie zasad funkcjonowania oraz harmonogramu zajęć MAL.

Widok z okna Synergii na Centrum Praskie Koneser, fot. m.st. Warszawy

Rekomendacje

W komunikacji i promocji warto wprowadzić proaktywny przekaz, zachęcający mieszkańców nie tylko do korzystania z usług i działań, ale też współtworzenia tego miejsca. Działania popularyzujące Synergię powinny nawiązywać do dawnej, pełnej ludzi i gwarnej Pragi-Północ, do historii funkcjonowania Różyca i do aspektów dobrego sąsiedztwa. Warto rozwinąć współpracę z organizacjami pozarządowymi aktywnie działającymi na terenie dzielnicy i posiadającymi w swoich zasobach stare praskie nagrania czy zdjęcia.

Plakat informacyjny w witrynie Synergii, zdjęcie z zasobów m.st. Warszawy

Rekomendacje

Działania Synergii będą adresowane do mieszkańców w różnym wieku, należy więc korzystać z wielu kanałów komunikacji internetowej: social media (Facebook, Instagram), newsletter, SMS.

Ważne, by oferta Synergii uzupełniała ofertę sąsiedzka, nie dublując tej już istniejącej.

W pierwszym okresie działania Miejsca Aktywności Lokalnej powinno się wprowadzać elastyczny grafik zajęć, który będzie odzwierciedlał faktyczne zainteresowanie nimi. Brak popularności konkretnych zajęć pozwoli je odpowiednio zmodyfikować bądź zastąpić innymi.

Należy rozważyć nawiązanie współpracy z komercyjnym sąsiadem, jakim jest Centrum Praskie Koneser. W ramach wspólnego działania warto zorganizować np. wykład dotyczący historii Konesera lub spacer po Koneserze.

W komunikacji zewnętrznej powinno kłaść się nacisk na umiejscowienie w odtworzonej kamienicy usług dla mieszkańców, z których większość będzie miała niekomercyjny charakter.

Co dalej?

Warszawa

Co dalej?

Prace budowlane w Synergii dobiegają końca, zatem – w oparciu o otrzymane podczas konsultacji sugestie i propozycje – w najbliższych miesiącach:

- będziemy wyposażać wnętrza, łącząc elementy tradycji i nowoczesności z przytulnym klimatem,
- nadamy nazwy własne niektórym przestrzeniom i ustalimy, jakie usługi lokalne pojawią się na parterze,
- opracujemy zasady wielosektorowej współpracy Synergii z organizacjami pozarządowymi, użytkownikami, najemcami.

Ponadto:

- porozmawiamy z zarządcami sąsiednich kamienic o dostosowaniu podwórza do potrzeb mieszkańców.

Informacje o naszych działaniach i terminie otwarcia w 2024 roku będziemy zamieszczać na [profilu Synergii na Facebooku](#) oraz w witrynach Synergii.

Akcja informacyjna

Warszawa

Akcja informacyjna

O konsultacjach społecznych informowaliśmy za pomocą:

- dużych plakatów umieszczonych w witrynach kamienicy i lokalnych instytucjach: Centrum Kreatywności Targowa, Pałacyk Konopackiego, Teatr Baj, Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 73 im. Króla Stefana Batorego, Społeczne Liceum Ogólnokształcące nr 3, VIII Liceum Ogólnokształcące im. Króla Władysława IV,
- spotu w autobusach miejskich,
- informacji internetowych na stronie i profilach na Facebooku ([Konsultacje Społeczne Warszawa](#) oraz [profilu Synergii](#)). Posty dotyczące Markowskiej 16 udostępnił też profil Facebook Miejsca Aktywności Lokalnej „Moje Szmulki”,
- ulotek w formacie A6 rozdawanych przy wózku konsultacyjnym.

Mobilny punkt konsultacyjny w pobliżu Markowskiej 16, fot. FabLab Kamera Akcja!

Załączniki do raportu

Załącznik 1.

Zestawienie wszystkich opinii online do wglądu w zakładce „Dodaj opinię” na stronie konsultacje.um.warszawa.pl/markowska16

Załącznik 2.

Zestawienie pomysłów z „Drzewa marzeń”

Załącznik 3.

Zestawienie pomysłów zebranych podczas spotkań

Załącznik 4.

Zestawienie pomysłów dotyczących aktywności w Synergii do pobrania ze strony konsultacje.um.warszawa.pl/markowska16

Informacje

Jednostka odpowiedzialna:

Warszawskie Laboratorium Innowacji Społecznych
„Synergia”

Konsultacje zrealizowali:

Głos Ulicy Ludwika Ignatowicz, Magdalena Golan

Publikacja raportu:

grudzień 2023

